

ЛІТЕРАТУРА

1. Захарова И.Г. Информационные технологии в образовании: [учебное пособие] / И.Г. Захарова. – М. : Академия, 2010. – 192 с.
2. Лебедева Л.Н. Сетевые компьютерные технологии в учебном процессе / Л.Н. Лебедева, С.А. Сабанов, В.Н. Манько. – Запорожье: Премьер, 2002. – 100 с.
3. Матвієнко О.В. Освіта в інформаційному суспільстві: суперечності, тенденції, теоретико-методичні засади розвитку / О.В. Матвієнко // Педагогіка і психологія. – 2004. – № 2. – С. 47–51.

К.М. Стрюк. Информатизация образования в подготовке студентов радиотехнического колледжа. – Статья.

Аннотация. В статье рассмотрены вопросы, связанные с информатизацией образования. Определены предпосылки, цели, задачи и перспективы данного процесса. Выделены основные направления информатизации образования, средства информатизации образования и показано их учебные возможности. Рассмотрены преимущества и недостатки применения информационно-коммуникационных технологий в образовании.

Ключевые слова: информатизация образования, студенты, компьютеры, образовательный процесс.

K. Stryuk. The informatization of the education in the preparing students of radio engineering college. – Article.

Summary. The article considers the issues related to the informatization of the education. Premises, purposes, tasks, prospects of the process are distinguished. The means of the informatization of the education are concretized and their educational opportunities are shown. The advantages and disadvantages of the use of the information and communication technologies in education are considered.

Key words: informatization of education, students, computers, educational process.

УДК 37.01

Л.С. Трифаніна,

аспірант, викладач кафедри соціальної педагогіки,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ

Анотація. У статті розглянуті поняття «умова» та «педагогічні умови». Здійснено теоретико-методологічний аналіз педагогічних умов формування інформаційної культури. Визначені та обґрунтовані педагогічні умови формування інформаційної культури молодших підлітків.

Ключові слова: умова, педагогічні умови, інформаційна культура, формування інформаційної культури, молодші підлітки.

Формування інформаційної культури, зокрема у молодших підлітків, є новим процесом у виховній роботі загальноосвітнього навчального закладу, який потребує певної, заздалегідь спланованої організації. Тому у даному контексті постає необхідність в створенні таких педагогічних умов, які б не лише впливали на ефективність та якість даного процесу, але й призвели б до досягнення високих результатів в ньому.

Поняття «педагогічні умови» розглядали у своїх працях такі вчені, як В. Андрєєв, А. Багдусєва, Н. Білоусова, М. Боритко, А. Найн, Н. Посталюк, Т. Шамова.

Педагогічними умовами формування інформаційної культури у студентів займалися такі науковці: О. Глушак, О. Повідайчик, О. Романішина, Н. Тверезовська та Л. Філіппова.

Проте такий аспект, як педагогічні умови формування інформаційної культури молодших підлітків, недостатньо відображений в теорії та практиці сучасної педагогічної науки.

Метою статті є визначення та теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування інформаційної культури молодших підлітків.

У новому тлумачному словнику української мови «умови» визначаються як сукупність, що лежить в основі чого-небудь, як необхідна обставина, що робить можливим здійснення, створення, утворення чого-небудь або чомусь сприяє [5, с. 1295].

У психології під поняттям «умова» розуміють сукупність явищ зовнішнього та внутрішнього середовища, що ймовірніше впливають на розвиток конкретного психічного явища [8, с. 270–271].

У словнику С. Ожегова поняття «умова» трактується, як правила, які встановлені у будь-якій сфері життя, діяльності; обставини, за яких відбувається чи від яких залежить будь-що [9, с. 588].

Є різні тлумачення суті педагогічних умов. Так, Н. Посталюк вважає, що це педагогічні обставини, які сприяють (або протидіють) виявленню прояву педагогічних закономірностей, зумовлених дією певних чинників [11, с. 74].

На думку Т. Шамової, педагогічні умови є чинниками успіху у процесі управління навчанням [14, с. 195].

В. Андреев розглядає їх як результат цілеспрямованого відбору, конструювання та застосування форм навчання для досягнення дидактичних цілей [1, с. 124].

А. Найн зазначає, що педагогічні умови – це сукупність об'єктивних можливостей, змісту, форм, методів, прийомів, засобів педагогічного управління та матеріально-просторового середовища, що забезпечують успішне розв'язання поставлених та спроектованих завдань [7, с. 78].

М. Боритко визначає педагогічні умови як зовнішні обставини, чинник, що істотно впливає на педагогічний процес, тією чи іншою мірою свідомо сконструйований педагогом, і спричиняє певний результат процесу, але його не гарантує. Він стверджує, що на відміну від засобу, умова не передбачає жорсткої причинної детермінованості результату [4, с. 116].

А. Багдусева називає педагогічні умови обставинами процесу навчання і виховання, що є результатом цілеспрямованого відбору, конструювання і застосування елементів змісту, методів, а також організаційних форм навчання з метою досягнення дидактичних цілей [2, с. 12].

Під педагогічними умовами розуміють сукупність обставин, які забезпечують досягнення раніше поставленої мети [3, с. 26–27].

До педагогічних умов формування інформаційної культури у студентів О. Романишина зарахувала: створення інформаційного середовища; використання інформаційних технологій із метою збору, зберігання, оброблення та використання інформації; активізацію самостійної пізнавальної діяльності студентів; володіння технологіями створення програмних продуктів [12, с. 109].

О. Повідайчик, досліджуючи проблему формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки, обґрунтувала педагогічні умови: створення інформаційного середовища; забезпечення професійної спрямованості дисциплін; розробку та використання модульних програм курсів; забезпечення взаємозв'язку між фаховими та загальними дисциплінами [10, с. 16].

Науковці Н. Тверезовська та Л. Філіппова виділили педагогічні умови, реалізація яких позитивно впливає на формування інформаційної культури у студентів, а саме: створення сприятливого інформаційно-насиченого середовища; формування потреби оволодіння інформаційною культурою; забезпечення мотивації до вивчення і використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності; здійснення моніторингу процесу формування інформаційної культури; виховання потреби до самовдосконалення [13, с. 90].

О. Глушак виділила такі педагогічні умови формування інформаційної культури у студентів: створення сприятливого інформаційного освітнього середовища, яке забезпечить ефективність формування інформаційної культури бакалаврів із філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу; розроблення і впровадження навчально-методичного комплексу, який відповідає завданням формування інформаційної культури; індивідуалізація навчальної діяльності; модульна організація змісту навчального матеріалу; формування потреби оволодіння інформаційною культурою у студентів; забезпечення мотивації до вивчення і використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності; здійснення моніторингу процесу формування інформаційної культури у бакалаврів із філології під час вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу; цілісність та неперервність процесу формування інформаційної культури у студентів; виховання потреби до постійного самовдосконалення у студентів; реалізація у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу принципів пріоритетності гуманістичних цінностей, демократизму, індивідуалізації, самопізнання та саморозвитку; забезпечення міждисциплінарної взаємодії [6, с. 230–231].

Аналіз звучання педагогічних умов, який містить сучасна наукова педагогічна література, дав нам змогу під педагогічними умовами формування інформаційної культури молодших підлітків розуміти сукупність організаційних педагогічних обставин, які відповідають меті інформаційної культури молодшого підлітка та створюють сприятливі передумови для її формування.

Таким чином, нами було гіпотетично визначено педагогічні умови формування інформаційної культури молодших підлітків.

Першою умовою є створення інформаційного навчального середовища в загальноосвітньому навчальному закладі, яке забезпечить ефективність формування інформаційної культури у молодших підлітків. Під цією умовою варто розуміти відведення відповідного приміщення, яке б було оснащено комп'ютерною технікою та відповідало всім санітарно-гігієнічним нормам (комп'ютерний клас, мультимедійний клас). При цьому педагог має забезпечити відвідування культурних закладів (бібліотеки, музеї, театри, кінотеатри, виставки, ярмарки тощо) та створити необхідну матеріально-технічну базу для проведення певних виховних заходів.

Другою умовою є спрямування навчально-виховної діяльності на формування мотивації до безпечного володіння інформацією. Ця умова полягає в мотивуванні педагогом молодших підлітків, які б бажали та прагнули оволодіти інформаційною культурою, розуміючи її важливість та практичну спрямованість в їх повсякденному житті.

Третя умова полягає в активному залученні молодших підлітків до вивчення різноманітних носіїв інформації та використання їх, з огляду на власні та соціально схвалені інформаційні потреби.

Четверта умова характеризується встановленням міжпредметного зв'язку у вихованні інформаційних знань, умінь та навичок. Під цією умовою ми розуміємо, що педагог має навчити молодших підлітків постійному використанню своїх набутих знань, умінь та навичок, намагаючись їх пов'язати з іншими шкільними предметами, щоб вони слугували додатковими та лише поглиблювались.

П'ятою умовою є впровадження спеціалізованої програми для молодших підлітків щодо формування інформаційної культури. Ця умова висуває перед педагогом детального вивчення спеціалізованої програми щодо формування інформаційної культури у молодших підлітків та адаптування її до умов загальноосвітнього навчального закладу, в якому він перебуває, і подальшого її використання.

Шостою умовою – адаптування та вдосконалення вже наявних інформаційних ресурсів загальноосвітнього навчального закладу з метою формування інформаційної культури у молодших підлітків.

Сьома умова включає організацію спеціальної підготовки науково-педагогічних кадрів із метою оптимізації формування інформаційної культури молодших підлітків. Ця умова базується на вивченні педагогами методичних рекомендацій.

Таким чином, нами було запропоноване авторське поняття «педагогічні умови формування інформаційної культури молодших підлітків», а також визначені та обґрунтовані педагогічні умови формування інформаційної культури у молодшому підлітковому віці, реалізація яких дає можливість педагогові отримати позитивний результат у процесі формування інформаційної культури молодших підлітків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреев В. Педагогика. Учебный курс для творческого саморазвития. 2-е изд. / В. Андреев. – Казань: Центр инновационных технологий, 2000. – 600 с.
2. Багдуева А. Педагогические условия формирования профессиональной готовности будущих специалистов с использованием информационных технологий (на примере специальностей кадастрового профиля) : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / А. Багдуева; Бурятский гос. ун-т. – Улан-Уде, 2006. – 23 с.
3. Білоусова Н. Педагогічні умови формування потреби у самовдосконаленні в учнів молодшого підліткового віку / Н. Білоусова // Рідна школа. – 2010. – № 6. – С. 45–49.
4. Борытко Н. Методология и методы психолого-педагогических исследований: гуманитарно-целостный подход: учебное пособие для вузов / Н. Борытко, А. Моложавенко, И. Соловцова. – Волгоград: ВГПКРО, 2005. – 132 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови. / В. Бусел. – К.: Ірпінь ВТФ «Перун», 2002. – 1440 с.
6. Глушак О. Педагогічні умови формування інформаційної культури бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу / О. Глушак. // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка та психологія. – 2012. – С. 229–235.
7. Найн А. Педагогические инновации и научный эксперимент / А. Найн // Методология педагогики. – 1997. – Ч. 1. – Вып. 4. – С. 78–86.
8. Немов Р. Психология : словарь-справочник : в 2 ч. / Р. Немов. – М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. – Ч. 2. – 352 с.
9. Ожегов С. Словарь русского языка: 53 000 слов. / С. Ожегов; под общ. ред проф. Л. Скворцова. – 24-е изд., испр. – М.: ООО «Издательство Оникс»: ООО «Издательство Мир и образование», 2007. – 640 с.
10. Повідайчик О. Формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. Повідайчик ; Ужгородський нац. ун-т. – Тернопіль, 2007. – 20 с.

11. Посталюк Н. Творческий стиль деятельности: педагогический аспект / Н. Посталюк. – Казань: Казанский ун-т, 1989. – 205 с.
12. Романішина О. Педагогічні умови формування інформаційної культури студентів коледжу / О. Романішина. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2005. – № 4. – С. 108–113.
13. Тверезовська Н., Філіппова Л. Сутність та зміст поняття «педагогічні умови» / Н. Тверезовська, Л. Філіппова // Нова педагогічна думка. – 2009. – № 3. – С. 90–92.
14. Шамова Т. Управление образовательными системами: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Т. Шамова, П. Третьяков, Н. Капустин; под ред. Т. Шамовой. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2002. – 320 с.

Трифанина Л.С. Педагогические условия формирования информационной культуры младших подростков. – Статья.

Аннотация. В статье рассмотрены понятие «условие» и «педагогические условия». Осуществлен теоретико-методологический анализ педагогических условий формирования информационной культуры. Определены и обоснованы педагогические условия формирования информационной культуры младших подростков.

Ключевые слова: условие, педагогические условия, информационная культура, формирования информационной культуры, младшие подростки.

Trifanina L. Pedagogical Conditions of Formation of Information Culture of Young Teen-Agers. – Article.

Summary. In the article were considered the concepts of “condition” and “pedagogical conditions”. The theoretical-methodological analysis of pedagogical conditions of formation of the information culture was realized. The pedagogical conditions of formation of the information culture of young teen-agers were determined and grounded.

Key words: condition, pedagogical conditions, information culture, formation of information culture, young teen-agers.

УДК 159.922.7

О.В. Уваркіна,

доктор філософських наук, професор,
професор кафедри педагогіки, психології, медичного та фармацевтичного права,
Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика,
м. Київ, Україна

К.М. Уваркіна,

аспірант,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЙНИХ ПРОЯВІВ ОСОБИСТОСТІ В ПЕРІОД СТУДЕНТСТВА

Анотація. У статті розглядаються теоретичні основи дослідження проблеми психологічної адаптації студентської молоді до процесу навчання у вищому навчальному закладі. Обґрунтовано, що психологічна адаптація здійснюється в процесі соціалізації особистості, її індивідуального розвитку, соціального й професійного становлення.

Ключові слова: адаптація, психологічна адаптація, особистість, студент.

Постановка проблеми. Модернізація сучасної вищої школи до вимог світового і європейського освітнього простору відкрила нові можливості для професійної самореалізації особистості в умовах глобалізації та інформаційної революції. Студентський період у формуванні особистості є найважливішим періодом психосоціального становлення молодого людини, її самовизначення у майбутній професійній діяльності, розкриття потенційних можливостей, визначення системи цінностей і розвитку професійних здібностей. На успішну адаптацію студентів до навчання у вищій школі впливають їх індивідуально-психологічні особливості, рівень готовності та мотивації до навчання, побутові умови, матеріальне